

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.21.102/2014/4. szám

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Igaz Ferenc Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Igaz Ferenc ügyvéd) által képviselt felperesnek - a dr. Molnár Sándor ügyvéd által képviselt alperes ellen házassági vagyoni igény megállapítása és egyéb iránt indított perében a Kecskeméti Törvényszék 2014. november 11. napján kelt 4.P.21.629/2009/189. számú ítéletével szemben a felperes 191. és az alperes 192. sorsszám alatt előterjesztett fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

R É S Z Í T É L E T E T :

A bíróság a pert a viszontkereset tárgyában megszünteti, és az elsőfokú bíróság ítéletének viszontkeresetre vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezi.

Az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetre vonatkozó rendelkezéseit részben, az alábbiak szerint megváltoztatja:

Megállapítja, hogy a felperes ½ arányú tulajdonát képezi

- a **(település neve) (ingatlan 2. hrsz.-a).**, **(ingatlan 3. hrsz.-a).**, **(ingatlan 4. hrsz.-a).**, **(ingatlan 5. hrsz.-a).**, **(ingatlan 6. hrsz.-a).**, **(ingatlan 7. hrsz.-a).**, **(ingatlan 8. hrsz.-a).** és **(ingatlan 9. hrsz.-a).** hrsz. alatt nyilvántartott ingatlan,

- néhai **(néhai neve)** 2009. március 1. napján bekövetkezett halálát követően a felperes által eladott 2 db egyéves félvér csődör csikó, 1 db hatéves és 1 db hétéves magyar félvér fekete színű herélt ló, egy db billenős lovaskocsi és 1 pár rézveretes komplett lószerszám eladási ára, továbbá

- az alábbi ingóságok:

- 1.) 330 000 Ft készpénz
- 3.) elektromos kukorica morzsoló
- 4.) 1 darab villany szőlődaráló
- 5.) 2 db 20 hl-es vaskád
- 6.) 1 db búvár szivattyú
- 7.) 1 db elektromos borszivattyú
- 8.) 1 db kompresszor
- 9.) 2 db Thomas benzinmotoros borszivattyú
- 10.) MTZ traktorhoz tartozó 3,5 tonnás rendszám pótkocsi
- 11.) rendszám nélküli 5 tonnás pótkocsi
- 12.) a 2 316 000 Ft-ért felvásárolt borkészlet
- 13.) MTZ traktorhoz tartozó 3 fejes eke
- 14.) 1 db tárcsa
- 15.) 1 db vetőgép
- 16.) 1 db 20 hl-es Axial permetezőgép
- 17.) 1 db folyamatos prés
- 18.) 1 db műtrágyaszóró

- 23.) 1 pár lószerszám
- 24.) 1 pár lószerszám
- 25.) 2 db szíj kötőfék
- 26.) csöves kukorica
- 27.) morzsolt kukorica
- 28.) 200 bála lucerna széna
- 29.) 100 bála széna
- 30.) nyitó- illetve takaróeke
- 31.) 5 db ekekapa
- 32.) 1 db fogas borona
- 33.) 1 db kettes fogasborona
- 34.) 1 db lószállító kaloda
- 35.) 1 db elektromos kukoricadaráló
- 36.) 1 db szecskavágó
- 37.) 1 db répareszelő
- 38.) 2 db női kerékpár
- 39.) 1 db 45 hl-es kád
- 40.) 2 db 30 hl-es kád
- 41.) **(autó forgalmi rendszáma).** frsz-ú Mercedes típusú személygépkocsi
- 43.) **(S.)** Takarékszövetkezetnél vezetett számla néhai **(néhai neve)** halálakori egyenlege

- 44.) **(K.)** Szövetkezetnél borszőlő felvásárlási jegyek
- 45.) **(K.)** Szövetkezetnél 663 pontértékű üzletrész
- 46.) **(K.)** Szövetkezetnél lévő részjegy
- 47.) 1 db elektromos lószőr-nyíró
- 49.) 5 db fahordó
- 50.) 1 db 500 literes műanyag tartály
- 51.) 2 db merülő borszivattyú
- 52.) 1 db 80 literes elektromos meghajtású szőlőzúzó
- 53.) 6 db 2800 liter/db álló helyzetű műanyag bortároló edény
- 54.) NAV gázolaj visszatérítés.

Megállapítja továbbá, hogy a felperes 13125/36250 arányú tulajdonát képezi a Belarus MTZ 82.1. középkék színű traktor.

Az elsőfokú ítéletnek a **(település neve)**i Járási Földhivatal megkeresésére vonatkozó rendelkezését módosítja, és kizárólag az iránt keresi meg az ingatlanügyi hatóságot, hogy a **(település neve)** **(ingatlan 2. hrsz.-a).**, **(ingatlan 3. hrsz.-a).**, **(ingatlan 4. hrsz.-a).**, **(ingatlan 5. hrsz.-a).**, **(ingatlan 6. hrsz.-a).**, **(ingatlan 7. hrsz.-a).**, **(ingatlan 8. hrsz.-a).** és **(ingatlan 9. hrsz.-a).** hrsz. alatt nyilvántartott ingatlanok tulajdoni lapjára jegyezze be a felperes **(felperes személyes adatai)** 1/2-1/2 arányú tulajdonjogát házastársi vagyontársaság jogcímén, és egyidejűleg a **(néhai neve)** nevén nyilvántartott tulajdoni hányadot 1/2 illetőségre jegyezze át.

Az özvegyi haszonélvezeti jog megállapítására és ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére irányuló keresetet elutasítja.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét - a kereseti illeték, szakértői díj és perköltség viselésére vonatkozó rendelkezésekre is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, és ugyanezt a bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a 90 000 (kilencvenezer) Ft mérsékelt összegű viszontkereseti illeték az állam terhén marad.

A részítélettel elbírált kereseti kérelmekhez kapcsolódóan a peres felek a másodfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Az elsőfokú ítéletnek a kereseti kérelmet érintően hatályon kívül helyezett rendelkezéseihez kapcsolódóan a peres felek másodfokú eljárási költségét külön - külön 100 000 - 100 000 (egyszázezer-egyszázezer) Ft-ban állapítja meg.

A részítélettel elbírált fellebbezésekhez kapcsolódó 727 600 (hétszázhuszonhétézer-hatszáz) Ft feljegyzett másodfokú eljárási illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

INDOKOLÁS

Az alperes a 2009. március 1. napján végintézkedés hátrahagyása nélkül elhunyt **(néhai neve)** első házasságából született leánya, a felperes pedig a néhai második házastársa, akivel 1976. december 14. napján kötöttek házasságot, életközösségük a néhai haláláig fennállt. Életközösségük kezdetekor a néhai különvagyonát képezte a **(település neve), (ingatlan 1. hrsz.-a)** hrsz. alatt nyilvántartott **(ingatlan 1. címe)** szám alatti lakóházas ingatlan, ahová a felperes a házasságkötést követően beköltözött. Az ingatlanon az életközösség fennállása alatt a házastársak különböző értéknövelő beruházásokat végeztek.

Az együttélés alatt a néhai öröklés útján megszerezte a **(település neve)-i (ingatlan 10. hrsz.-a)** hrsz.-ú ingatlan tulajdonjogát. Ugyancsak öröklés jogcímén 45,64 AK értékű részarány-illetőség került a tulajdonába, amely a 31/3064 számú termelőszövetkezeti különlapon volt nyilvántartva. 1993. március 10. napján a néhai kérelmet nyújtott be a földkiadó bizottsághoz, amelyben a fenti részarány-illetősége terhére kérte kiadni a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a)** hrsz.-ú, 18,83 AK értékű, valamint a **(ingatlan 12. hrsz.-a)** hrsz.-ú, 25 AK értékű ingatlanokat. Ezt követően a néhai 1993. novemberétől további aranykoronában meghatározott részarány-illetőségeket vásárolt. Az örökölt és vásárolt részarány-illetőségei terhére részaránykiadás címén megszerezte a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a), (ingatlan 12. hrsz.-a), (ingatlan 2. hrsz.-a), és (ingatlan 3. hrsz.-a)** hrsz. alatt nyilvántartott ingatlanokat. A házassági életközösség fennállása alatt megvásárolta továbbá a **(település neve)-i (ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a), (ingatlan 8. hrsz.-a)** és a **(ingatlan 9. hrsz.-a)** hrsz.-ú mezőgazdasági ingatlanokat.

A fenti ingatlanokon túlmenően a néhai hagyatékaként kerültek leltározásra az alábbi ingóságok.

1.) 330 000 Ft készpénz,	
3.) elektromos kukorica morzsoló	20 000 Ft
4.) 1db villany szőlődaráló	50 000 Ft
5.) 2 db 20 hL-es vaskád	36 000 Ft
6.) 1 db búvárszivattyú	15 000 Ft
7.) 1 db elektromos borszivattyú	15 000 Ft

8.) 1 db kompresszor	15 000 Ft
9.) 2 db Thomas benzinmotoros borszivattyú	25 000 Ft
10.) MTZ traktorhoz tartozó 3,5 tonnás rendszámos pótkocsi	000 Ft
11.) rendszám nélküli 5 tonnás pótkocsi	000 Ft
12.) borkészlet	2 316 000 Ft
13.) MTZ traktorhoz tartozó 3 fejes eke	250 000 Ft
14.) 1 db tárcsa	60 000 Ft
15.) fél vetőgép	105 000 Ft
16.) 1 db 20 hl-es Axiál permetezőgép	230 000 Ft
17.) 1 db folyamatos prés	120 000 Ft
18.) 1 db műtrágyaszóró	30 000 Ft
19.) 2 db egy éves félvér csődör csikó	200 000 Ft
20.) 1 db hatéves és 1 db hétéves magyar félvér fekete színű herélt ló	450 000 Ft
21.) 3 db lovaskocsi	350 000 Ft
22.) 1 pár rézbetétes komplett lószerszám	247 000 Ft
23.) 1 pár lószerszám	100 000 Ft
24.) 1 pár lószerszám	100 000 Ft
25.) 2 db szíj kötőfék	40 000 Ft
26.) csöves kukorica	80 000 Ft
1. 27.) morzsolt kukorica	93 750 Ft
28.) 200 bála lucerna széna	75 000 Ft
29.) 100 bála széna	15 000 Ft
30.) nyitó-, illetve takaróeke	15 000 Ft
31.) 5 db ekekapa	50 000 Ft
32.) 1db fogas borona	15 000 Ft
33.) 1 db kettes fogasborona	15 000 Ft
34.) 1 db szállító lókaloda	15 000 Ft
35.) 1 db elektromos kukoricadaráló	42 000 Ft
36.) 1 db szecskavágó	30 000 Ft
37.) 1 db répareszelő	10 000 Ft
38.) 2 db női kerékpár	20 000 Ft
39.) 1 db 45 hl-es kád	25 000 Ft
40.) 2 db 30 hl-es kád	40 000 Ft
41.) (autó forgalmi rendszáma) forgalmi rendszámú Mercedes típusú személygépkocsi	250 000 Ft
42.) Belarus MTZ 82.1. középkek színű traktor	2 100 000 Ft
43.) (S.) Takarékszövetkezetnél vezetett számla, néhai halálakori egyenlege	1 187 882 Ft
44.) (K.) Szövetkezetnél borszőlő felvásárlási jegyek	293 700 Ft
45.) (K.) Szövetkezetnél 663 pont értékű üzletrész	92 820 Ft
46.) (K.) Szövetkezetnél lévő részjegy	20 000 Ft
47.) 1 db elektromos lószőr-nyíró	12 500 Ft
49.) 5 db fahordó	60 000 Ft
50.) 1 db 500 literes műanyag tartály	2500 Ft
51.) 2 db merülő borszivattyú	8000 Ft

52.) 1 db 80 literes elektromos meghajtású szőlő zúzó	65 000 Ft
53.) 6 db 2800 liter/db álló helyzetű műanyag bortároló edény	168 000 Ft
54.) NAV gázolaj visszatérítés értékben.	96 000 Ft

A néhai halálát követően mind a hatéves, mind a hétéves magyar félvér fajtájú herélt ló megbetegedett, s miután a felperes megfelelő gondozásukat, ellátásukat egyedül nem tudta biztosítani, 2009. május 15. napján összesen 450 000 Ft-ért eladta az állatokat. Ugyancsak értékesítette a 2 db csődör csikót 190 000 Ft-ért, eladott továbbá egy lovaskocsit, valamint egy lószerszámot 40 000 Ft illetőleg 50 000 Ft vételárért. A vételárakat - a borkészlet eladásából származó bevételhez hasonlóan - elhelyezte a **(S.) Takarékszövetkezet**nél a néhai néven vezetett számlára, majd a pénzintézet ellen indult felszámolási eljárásra tekintettel a számlán lévő pénzt felvette és egy másik takarékszövetkezetnél helyezte el.

A néhai halála óta a felperes birtokában van a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a).**, **(ingatlan 12. hrsz.-a).**, a **(ingatlan 2. hrsz.-a).**, a **(ingatlan 3. hrsz.-a).**, a **(ingatlan 8. hrsz.-a).** és a **(ingatlan 9. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlan, amelyeket a lánya és a veje segítségével művel. Ugyancsak birtokában tartja a néhaival volt közös lakásukat képező **(település neve), (ingatlan 1. címe).** szám alatti lakóházas ingatlant, jelenleg is abban él életvitelszerűen.

Az alperes vette ugyanakkor birtokba a néhai halálát követően a **(település neve)-i (ingatlan 10. hrsz.-a).**, valamint a **(ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a).** hrsz. alatt ingatlanokat, amelyeket haszonbérbe adott. A haszonbérő azonban az ingatlanok művelésével egy évi használatot követően felhagyott, azóta azok parlagon maradtak, elgazosodtak, fák hajtottak ki rajtuk.

Az ingóságok jelentős része a felperes birtokában maradt, a 4. tételszám alatti villany szőlődaráló, valamint a 28. és 29. tételszám alatti takarmány kivételével, amelyek az alpereshez kerültek.

A néhai hagyatéka ügyében **(közjegyző neve)** közjegyző előtt indult eljárás 51.017/Ü/339/2009. szám alatt. A hagyatéki eljárásban a felperes házastársi vagyontársasági igényt jelentett be. Ezt az alperes nem ismerte el, ezért a közjegyző az előtte folyó eljárást felfüggesztette a felperes házassági vagyoni igényének megállapítása iránt indítandó per jogerős befejezéséig.

A felperes többször módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a néhaival fennállott életközössége alatt szerzett vagyon tulajdonjogának 1/2-e őt illeti házastársi vagyontársaság jogcímén.

Előadása szerint a néhai kizárólagos tulajdonaként nyilvántartott **(település neve), (ingatlan 1. címe).** szám alatti lakóházas ingatlanon a házassági életközösség fennállása alatt az ingatlan értékét jelentős mértékben növelő beruházásokat végeztek, amelyre figyelemmel kérte 2/5 arányú tulajdonjogának, valamint a további 3/5 tulajdoni illetőség tekintetében özvegyi haszonélvezeti jogának a megállapítását. Az ingatlan néhai halálakor forgalmi értékét 12 000 000 Ft-ban, míg a néhaival közösen - a házastársi közös vagyon terhére - végzett beruházások forgalmi értéket növelő hatását 9 600 000 Ft-ban jelölte meg.

Elismerte, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 10. hrsz.-a)** hrsz.-ú ingatlan a néhai különvagyona volt, az együttélés alatt szerzett, és a néhai kizárólagos tulajdonaként nyilvántartott további mezőgazdasági ingatlanokról viszont állította, hogy azok a házastársi közös vagyon részét képezik. Nem vitatta, hogy a néhai 45,64 AK értékű részarány-illetőséget örökölt, hangsúlyozta azonban, hogy ez nem volt elegendő a külterületi ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséhez, ahhoz további aranykoronát kellett vásárolniuk a házastársi közös vagyonból.

Kérte annak megállapítását, hogy az alperest a külterületi ingatlanokból öröklés jogcímén megillető

tulajdoni illetőségekre - a **(ingatlan 10. hrsz.-a)** és a **(ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)** hrsz.-ú ingatlanok kivételével - özvegyi haszonélvezeti jog illeti meg.

Kérte továbbá 1 612 000 Ft megfizetésére kötelezni az alperest kártérítés címén arra hivatkozva, hogy az alperes a birtokába vett mezőgazdasági ingatlanokat nem megfelelően kezelte, így azok elgazosodtak, és emiatt forgalmi értékük a követelt összeggel csökkent.

Az alperes a **(település neve)-i (ingatlan 2. hrsz.-a), (ingatlan 3. hrsz.-a)** és a **(ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)** hrsz.-ú ingatlanokra, valamint a - Belarus MTZ 82. 1. típusú traktor kivételével - az ingóságokra vonatkozó felperesi tulajdoni igényt, továbbá a lakóingatlant érintően az özvegyi jog megállapítására irányuló keresetet elismerte, ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a), (ingatlan 12. hrsz.-a), (ingatlan 8. hrsz.-a)** és a **(ingatlan 9. hrsz.-a)** hrsz.-on nyilvántartott ingatlanok, valamint a traktor a néhai különvagyont képezte. Előadása szerint a **(ingatlan 11. hrsz.-a).** és a **(ingatlan 12. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlanokat a néhai az általa örökölt 45,64 AK felhasználásával szerezte, a **(ingatlan 8. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlant és a traktort a különvagyoni ingatlanai eladásából származó vételár felhasználásával vásárolta meg, a **(ingatlan 9. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlant pedig még 1973-ban, a házassági életközösség létesítését megelőzően vásárolta.

Nem vitatta, hogy a **(település neve), (ingatlan 1. címe).** szám alatti ingatlanon a felperes és a néhai végeztek beruházásokat az együttélés alatt, álláspontja szerint azonban ezek nem jelentősek, az épület szerkezetét nem érintették, ezért nem alkalmasak a tulajdonjog keletkeztetésére.

Viszontkeresetet terjesztett elő, amelyben kérte a felperes és a néhai házastársi közös vagyonát képező vagyontárgyakon fennálló közös tulajdon természetbeni megosztás útján történő megszüntetését, tételesen megjelölve a kizárólagos tulajdonába adni kért vagyontárgyakat. Kérte továbbá a felperest kötelezni 1 158 000 Ft és ennek 2009. július 23-tól a kifizetés napjáig járó törvényes kamata megfizetésére. Ez utóbbi követelését azzal indokolta, hogy a felperes a néhai halálát követően eladta a borkészletet, 2 db csikót, 2 db magyar félvér lovat, egy lóvontatású gumiskocsit és 1 pár rézveretes díszített komplett lószerszámot, összesen 3 318 000 Ft értékben, amelynek fele őt illeti meg.

Hivatkozása szerint a felperes a 2 db csikót és a 2 db magyar félvér lovat azok tényleges forgalmi értékéhez képest alacsonyabb áron adta el, emiatt további 550 000 Ft és annak a néhai halálának időpontjától járó késedelmi kamata megfizetésére is kérte kötelezni az alperest.

A fentiekben túl kérte a felperes özvegyi jogának a **(település neve)-i (ingatlan 2. hrsz.-a), (ingatlan 3. hrsz.-a),** és a **(ingatlan 4-5-6-7) . hrsz.** alatti ingatlanokra való korlátozását. Az özvegyi joggal kapcsolatos másodlagos kérelme arra irányult, hogy a bíróság az özvegyi jogról az illetéktörvény irányadó rendelkezései alapján elszámolva döntsön a közös tulajdonú vagyontárgyak természetbeni megosztása során.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperes és a néhai egyenlő arányú közös tulajdonát képezik a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a), (ingatlan 12. hrsz.-a), (ingatlan 2. hrsz.-a), (ingatlan 3. hrsz.-a), (ingatlan 4. hrsz.-a), (ingatlan 5. hrsz.-a), (ingatlan 6. hrsz.-a), (ingatlan 7. hrsz.-a), (ingatlan 8. hrsz.-a).** és a **(ingatlan 9. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlanok.

Megállapította, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 10. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlan a néhai különvagyona volt, és azt nem terheli a felperes özvegyi joga.

Megkereste a **(település neve)**i Járási Földhivatalt, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a), (ingatlan 12. hrsz.-a), (ingatlan 2. hrsz.-a)** és a **(ingatlan 3. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlanok $\frac{1}{2}$ tulajdoni hányadára jegyezze be a felperes tulajdonjogát házastársi vagyontársi jogcímén, míg a további $\frac{1}{2}$ illetőségekre a felperes özvegyi jogát jegyezze be.

A **(település neve)-i (ingatlan 8. hrsz.-a), (ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)** hrsz. alatti ingatlanokat illetően akként rendelkezett, hogy az alperes tulajdonába kerülő részre a felperest az özvegyi

haszonélvezeti jog nem illeti meg.

Az ingatlanokon fennálló közös tulajdont megszüntette akként, hogy a felperes tulajdonába adta a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a).**, **(ingatlan 12. hrsz.-a).** **(ingatlan 9. hrsz.-a).** és a **(ingatlan 8. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlanokat, míg az alperes tulajdonába a **(település neve)-i (ingatlan 2. hrsz.-a).**, és **(ingatlan 3. hrsz.-a).**, hrsz-ú ingatlanokat a felperest azok 1/2-1/2 tulajdoni hányadán megillető haszonélvezeti joggal terhelten, továbbá - haszonélvezeti jogtól mentesen - a **(település neve)-i (ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)** hrsz. alatti ingatlanokat, és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 48 500 Ft-ot ingatlan értékkülönbséget jogcímén.

Megállapította, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 1. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlan egészen megilleti a felperest az özvegyi haszonélvezeti jog.

Megkereste az ingatlanügyi hatóságot a tulajdonjog és özvegyi jog fentiek szerinti ingatlannyilvántartási bejegyzése végett.

Tételesen felsorolta azokat az ingóságokat, amelyek 1/2 arányú tulajdonjogát a felperes megszerezte házastársi vagyontörség jogcímén, a közös tulajdont ezeket érintően természetbeni megosztás útján megszüntette, meghatározva a felperes és az alperes tulajdonába kerülő ingóságokat, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 197 805 Ft-ot értékkiegyenlítés címén.

Ezt meghaladóan a keresetet és a viszontkeresetet elutasította. Megállapította, hogy a le nem rótt kereseti és viszontkereseti illeték, valamint az állam által előlegezett szakértői díj a Magyar Állam terhén marad, míg a peres felek az egyéb költségeiket maguk viselik.

Határozatának indokolása szerint bizonyítottanak találta, hogy a **(település neve), (ingatlan 1. címe).** szám alatti ingatlanon a felperes által hivatkozott beruházások elvégzésre kerültek. A perben kirendelt igazságügyi szakértő véleménye alapján megállapította, hogy az elvégzett munkák értéke az ingatlan jelenlegi forgalmi értékén belül 2 070 000 Ft-ra tehető, ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy ezek a munkák nem érintették az ingatlan szerkezetét, ezért nem minősülnek ráépítésnek, s így nem keletkeztettek a felperes javára tulajdonjogot.

Rámutatott, a felperes által beszerzett, **(magánszakértő neve)** készítette szakvélemény és a bíróság által kirendelt szakértő véleménye közötti eltérés oka, hogy a magánszakértői vélemény a felperes egyoldalú nyilatkozatait vette alapul a beruházások körét illetően, ami nem egyezett a perben lefolytatott bizonyítás eredményével. Erre figyelemmel szükségtelennek ítélte e körben újabb szakértő kirendelését.

Nem fogadta el bizonyítottanak, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a).**, **(ingatlan 12. hrsz.-a).** **(ingatlan 8. hrsz.-a).** és **(ingatlan 9. hrsz.-a)** hrsz. alatti ingatlanok a néhai különvagyont képezték. Érvélté szerint nem állapítható meg, hogy a néhai a nem vitásan öröklött 45,64 AK részarány-illetőségét melyik ingatlan megszerzésére használta fel, a **(ingatlan 8. hrsz.-a).** hrsz. alatti ingatlan megszerzésével és vételárával kapcsolatos tanúvallomásokkal szemben pedig az írásba foglalt adásvételi szerződést tekintette hitelt érdemlő bizonyítéknak, és annak alapján nem találta megállapíthatónak azt az alperesi állítást, miszerint a néhai az ingatlant 500 000 Ft-ért vásárolta egy különvagyonában volt ingatlan eladási árából.

Ugyancsak bizonyítottság hiányában találta alaptalannak az alperes Belaros MTZ 82.1. típusú traktorra, továbbá a 44., 45 és 46. tételszám alatti ingóságokra vonatkozó különvagyoni igényét.

(tanú 1. neve) tanúvallomása alapján bizonyítottanak fogadta el a felperes állítását, miszerint a 15. tételszám alatti vetőgép a néhai és a felperes vejének 1/2 - 1/2 arányú közös tulajdona volt, így a vetőgépnek csak az 1/2-ét állította be a vagyonmérlegbe.

Az alperes által 2., 48. és 55. tételszám alatt megjelölt ingóságokat a vagyonmérlegből kihagyta azzal, hogy az alperes nem tudta bizonyítani, miszerint azok a hagyatékok megnyíltakor is a felperes és a néhai birtokában voltak.

A ingóságok felek által vitatott forgalmi értékét az előzetes bizonyítási eljárás során beszerzett szakértői vélemény, az ingatlanokét pedig a perben kirendelt **(kirendelt szakértő neve)**

szakvéleménye alapján határozta meg.

A lefolytatott tanúbizonyítás eredményeként megállapította, hogy az alperes az általa birtokba vett ingatlanok használatában nem akadályozta a felperest, azért intézkedett az ingatlanok hasznosításáról, mert a felperes egyedül nem tudta azokat használni illetve hasznosítani. Mindebből azt a következtetést vont le, a felperes nem bizonyította, hogy az alperes jogellenes magatartással vette birtokba az érintett ingatlanokat, ezért a felperes ezzel kapcsolatos kártérítési igényét megalapozatlannak minősítette. Mint szükségtelent, mellőzte a felperes által indítványozott mezőgazdasági szakértő kirendelését az alperes birtokába került ingatlanokban bekövetkezett értékcsökkenés felmérésére, álláspontja szerint ugyanis a felperes által hivatkozott kár nem hozható okozati összefüggésbe jogellenes alperesi magatartással.

Részletes tanú- és szakértői bizonyítást folytatott le a felperes által a néhai halát követően értékesített lovak, csikók, lovaskocsi és lószerszám forgalmi értékére. A bizonyítás adatait mérlegelve alaptalannak ítélte az alperesnek azt az állítását, hogy a felperes reális értékük alatt értékesítette a fenti ingóságokat. Nem találta megállapíthatónak, hogy a felperes nem megfelelően gondozta a csikókat, így nem fogadta el, hogy az állatok megbetegedéséért, és az ebből adódó értékcsökkenésükért a felperest felelősség terhelné.

A haszonélvezeti jog korlátozásáról kifejezetten a felperes elismerő nyilatkozata alapján döntött, mivel egyik fél sem terjesztett elő bizonyítási indítványt a felperes szükségleteinek terjedelmére.

Kiemelte, hogy a közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani, s miután jelen esetben ennek nem volt akadálya, ilyen módon szüntette meg a perbeli ingó és ingatlan vagyontárgyakon fennálló közös tulajdont, a megosztás eredményeként mutatkozó értékkülönbséget egyidejű megfizetésére kötelezve a többletértékhez jutó felet.

Az elsőfokú ítélet ellen mindkét fél fellebbezést terjesztett elő.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával kérte

- a **(település neve), (ingatlan 1. címe)**. szám alatti ingatlan 2/5 illetőségére tulajdonjoga, a további 3/5 illetősége tekintetében pedig haszonélvezeti joga megállapítását, s e jogosultságai ingatlannyilvántartásba történő bejegyzésének elrendelését,

- a **(település neve)-i (ingatlan 8. hrsz.-a)**. és **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanok 1/2 részére özvegyi haszonélvezeti joga megállapítását és annak ingatlannyilvántartásba történő bejegyzése elrendelését,

- a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a)**., **(ingatlan 12. hrsz.-a)**., **(ingatlan 2. hrsz.-a)**., **(ingatlan 3. hrsz.-a)**., **(ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)**., **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. és **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanokon fennálló közös tulajdon megszüntetésére irányuló viszontkereset elutasítását,

- az alperes 1 612 000 Ft kártérítésre kötelezését,

- az ingóságokon fennálló közös tulajdon megszüntetésére irányuló viszontkereset elutasítását, továbbá az ingóságok alperes tulajdonát képező 1/2 részére özvegyi haszonélvezeti jogának megállapítását,

- az alperes első- és másodfokú perköltségben történő marasztalását.

Fellebbezésének indokolása szerint a **(ingatlan 1. címe)**. szám alatti ingatlanon a néhaival közösen végzett beruházásaik az ingatlan forgalmi értékét annak 4/5 részével emelték, így az ingatlan 2/5 tulajdoni hányadát megszerezte. Részletezte a közösen elvégzett beruházások körét, amelyek álláspontja szerint egyrészt szerkezetet érintő beruházások voltak, másrészt a lakóépület komfortfokozatát is emelték. Állította, hogy a néhai házastársi közös vagyonukból fizette ki az őt az első házastársával szemben házastársi vagyonközösség megszüntetése címén terhelő 110 000 Ft megváltási árat, ami ugyancsak megalapozza tulajdoni igényét. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az általa beszerzett **(magánszakértő neve)** igazságügyi szakértő szakvéleményét. Hangsúlyozta, hogy az általa megbízott magánszakértő helyszíni vizsgálatokra,

mérési eredményekre alapította a megállapításait. Érvelése szerint, ha az elsőfokú bíróság a magánszakértői véleményt nem tartotta elégségesnek a bíróság által kirendelt szakértő véleményében foglaltak cáfolására, újabb szakértői véleményt kellett volna beszereznie.

Kiemelte, hogy kizárólag azon ingatlanokat érintően nem tartott igényt haszonélvezeti jogára, amelyeket az alperes műveletlenül hagyott, és ezáltal azok elgazosodtak, értékük csökkent. Fenntartotta azt az elsőfokú eljárásban előterjesztett előadását, miszerint az alperes önhatalmúan vette birtokba a **(település neve)-i (ingatlan 10. hrsz.-a)**., továbbá a **(ingatlan 4-5-6-7. hrsz.-a)**, a **(3 db ingatlan hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanokat, majd - miután szembesült azzal, hogy az itt található szőlőültetvényeket nem vágathatja ki, és ezért nem kaphat állami támogatást - az ingatlanok művelésével illetve műveltetésével felhagyott, aminek következtében az érintett területek elgyomosodtak és az ingatlanok elértéktelenedtek. Érvelése szerint az alperes jogellenes és felróható magatartásával áll összefüggésben az, hogy az érintett ingatlanok értéke a kártérítésként követelt 1 612 000 Ft-tal csökkent.

Kifogásolta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság nem tért ki ítéletének indokolásában arra, miért mellőzte özvegyi haszonélvezeti joga megállapítását a perbeli ingóságok alperes tulajdonába kerülő 1/2 illetőségére.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének alábbiak szerint történő megváltoztatását kérte.

- Kérte annak megállapítását, hogy a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a)**., **(ingatlan 12. hrsz.-a)**., **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanok a néhai különvagyont képezték, azokat nem terheli a felperes özvegyi joga. Kérte továbbá ezen ingatlanokat érintően a földhivatal megkeresését 1/1 arányú tulajdonjoga házasársi különvagyont és törvényes leszármazói öröklés jogcímén történő bejegyzése végett.

- Kérte a **(település neve)-i (ingatlan 2. hrsz.-a)**., **(ingatlan 3. hrsz.-a)**., **(ingatlan 4. hrsz.-a)**-22. hrsz-ú ingatlanokon fennálló közös tulajdon megszüntetését akként, hogy a bíróság adja a felperes kizárólagos tulajdonába a **(ingatlan 2. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanokat, a további ingatlanokat pedig az ő kizárólagos tulajdonába a felperes özvegyi joga nélkül, vagy a **(ingatlan 3. hrsz.-a)**., és a **(ingatlan 4. hrsz.-a)**-22. hrsz-ú ingatlanokat adja a felperes kizárólagos tulajdonába és az ő (alperes) kizárólagos tulajdonába özvegyi jogtól mentesen a **(ingatlan 2. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlant. Kérte a közös tulajdon megszüntetésének megfelelően a tulajdonjog-változás bejegyzése végett a földhivatal megkeresését.

- Az ingóságok kapcsán kérte, hogy a bíróság az általa tételesen megjelölt ingóságokat adja a tulajdonába összesen 2 926 582 Ft értékben, kérte az alperes kötelezését a 11., 18., 31. és 42.tételszám alatti ingóságok kiadására, valamint a felperes által fizetendő értékkülönbséget 74 994 Ft-ra történő leszállítását.

- A vagyonmérleg 12. és 19-22. tételeihez kapcsolódóan összesen 2 106 500 Ft és kamatai megfizetésére kötelezni az alperest.

- Igényt tartott továbbá első- és másodfokú eljárásban felmerült költségei felperes általi megfizetésére.

Fellebbezésének indokolása szerint az általa csatolt okirati bizonyítékok, valamint a felperes személyes nyilatkozatai, **(tanú 2., 3., 4. neve)** tanúvallomása, továbbá **(tanú 5. neve)** írásbeli nyilatkozata alátámasztotta mindenben azt az állítását, miszerint a **(település neve)-i (ingatlan 11. hrsz.-a)**., **(ingatlan 12. hrsz.-a)**., **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. és **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanok a néhai különvagyont képezték. Kifogásolta, hogy a 15. tétel alatti vetőgépnél csupán 1/2 részét tekintette az elsőfokú bíróság közös vagyonnak, elfogadva a felperes vejének **(tanú 1. neve)-nak** az ellentmondásos tanúvallomását. Kiemelte, hogy a tanú nyilatkozatát önmagában az a tény is cáfolja, hogy a vetőgépet annak megvásárlásától kezdődően mindig a néhai használta, a tárolási helye mindvégig a **(ingatlan 1. címe)** utcai ingatlanban volt, és jelenleg is ott található.

Véleménye szerint a felperes által önkényesen értékesített csikók és lovak hagyaték megnyíltakori forgalmi értékének megállapítására nem alkalmas sem az adásvételről készült okirat, sem **(szakértő 3. neve)** szakvéleménye. Kiemelte, a néhai halálakor a lovak egészségesek voltak, megbetegedésük a felperes gondozási kötelezettségének elmulasztására vezethető vissza.

Kifogásolta, hogy a 42. tétel alatti traktor 1/2 - 1/2 arányú tulajdonjogát az elsőfokú bíróság annak ellenére állapította meg, hogy a traktor különvagyonni jellegét 1 000 000 Ft erejéig maga a felperes is elismerte. Kifogásolta, hogy az elsőfokú ítélet nem rendelkezett a vagyonmérleg 12., 19., 20., 21., 22. és 51. tétele alatti vagyontárgyak felől. Részletezte ugyanakkor az ingóságok általa kért megosztási rendjét.

A kizárólagos tulajdonába kerülő vagyontárgyakat érintően fenntartotta a felperes özvegyi jogának korlátozására, vagy az özvegyi jog értékének az illetéktörvény szerinti elszámolására irányuló igényét azzal, hogy az utóbbi esetben kérte a felperes által a perbeli ingatlanokra felvett területalapú támogatások elszámolását is.

Kiemelte, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során több ízben is megsértette a jóhíszemű pervitel szabályait, amit megítélése szerint a perköltség viselésénél a felperes terhére kell értékelni, éppúgy mint azt a tényt, hogy a hagyaték megnyíltá után számos hagyatékhöz tartozó vagyontárgyat önhatalmulag értékesített.

A haszonélvezeti jog korlátozásának indokoltságát illetően előadta, hogy a felperes nyugdíjas, megélhetését nyugdíja megfelelően biztosítja, önmaga a perbeli mezőgazdasági ingatlanokat nem tudja és nem kívánja művelni, haszonélvezeti joga fenntartásához azért ragaszkodik, hogy leánya számára biztosítani tudja az ingatlanok használatát.

A peres felek fellebbezési ellenkérelme az ellenérdekű fél fellebbezését érintő körben az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezések **részben alaposak.**

I.

A perbeli jogvita elbírálása során a bíróságnak elsődlegesen a felperes tulajdoni igényeinek megalapozottsága kérdésében kellett állást foglalnia.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes és a néhai házastársi együttélése alatt szerzett vagyontárgyak tekintetében a Csjt. 27. § (1) bekezdése értelmében a közös vagyon vélelme érvényesül, így az alperest terhelte annak a bizonyítása, hogy az általa megjelölt ingóságok és ingatlanok a néhai különvagyonát képezték. Nem ért egyet ugyanakkor az ítéletábrla az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, hogy az alperes bizonyítási kötelezettségének kizárólag a felperes által is különvagyonként elismert **(település neve), (ingatlan 10. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlant érintően tett eleget. Nem vitás ugyanis, hogy a néhai 45,64 AK értéket örökölt, azaz különvagyonni jellegű részarány-illetőséggel rendelkezett, amely részarány-illetőség a közös vagyonból vásárolt további részarány-illetőségek mellett felhasználásra került a **(település neve), (ingatlan 11. hrsz.-a)**., **(ingatlan 12. hrsz.-a)**., **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanok tulajdonjogának megszerzéséhez. Kétségtelen, hogy a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján nem állapítható meg egyértelműen, hogy a fenti ingatlanok közül melyeknek a megszerzéséhez kerültek elszámolásra az örökölt, és melyekre a vásárolt aranykoronák, az viszont megállapítható, hogy amikor a néhai 1993. március 10-én benyújtotta a földkiadó bizottsághoz a **(ingatlan 11. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 12. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanokra vonatkozóan a részaránykiadási kérelmét, még csak az öröklött részarány-illetőségekkel rendelkezett, így csak ezek terhére terjeszthette elő a fenti két ingatlan kiadása iránti igényét. Tény az is, hogy ennek a két ingatlannak

az AK értéke nem haladta meg a néhai különvagyoni részarány-illetőségeinek AK értékét. Mindezt figyelembe véve az ítéltábla - az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően - igazoltnak találta, hogy a **(ingatlan 11. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 12. hrsz.-a)**. hrsz. alatti ingatlanok a néhai különvagyoni képezték, így ezen ingatlanokat érintően a felperes házastársi vagyontársi jogcímén érvényesített tulajdoni igényét, mint megalapozatlant elutasította.

Egyetértett viszont az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy az alperes nem bizonyította kétséget kizáróan a **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanok különvagyoni jellegét. A periratokhoz 11/F/29 és 11/F/17 alatt csatolt adásvételi szerződésekből megállapíthatóan ezeket az ingatlanokat a néhai a felperessel fennállott házastársi életközösség időtartama alatt vásárolta 1995-ben illetve 1997-ben.

Az alperes okirattal nem bizonyította, hogy a **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlan vásárlását megelőzően a néhai különvagyoni ingatlanát értékesítette, így önmagában az alperes által hivatkozott tanúk vallomása nem alkalmas annak kétséget kizáró bizonyítására, hogy a **(ingatlan 8. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlan vételárára a néhai különvagyoni ingatlanának eladásából befolyt vételár nyújtott fedezetet.

A periratokhoz 11/F/17 csatolt adásvételi szerződésből megállapíthatóan a **(ingatlan 9. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlant - az alperes fellebbezési előadásától eltérően - a néhai nem **(tanú 5. neve)**től vásárolta 1973-ban, hanem a **(K.)** Szövetkezettől 1995-ben. A teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt adásvételi szerződésben foglaltak cáfolatára **(tanú 5. neve)** írásbeli nyilatkozata nem alkalmas.

Nem tulajdonított jelentőséget az ítéltábla a felperes fenti két ingatlan kapcsán tett ellentmondásos nyilatkozatainak. Tény ugyanis, hogy a házastársi együttélés több mint 30 éves időtartama alatt a volt házaspár számos ingatlant szereztek, ami önmagában elfogadható magyarázatul szolgál arra, hogy az egyes ingatlanokra évtizedekkel korábban kötött szerződés létrejöttének körülményeit, ellenértékük forrását illetően a per folyamán a felperes emlékezete esetenként tévesnek bizonyult.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy részben az alperes elismerő nyilatkozata, részben a perben kihallgatott tanúk vallomása igazolta azt a felperesi állítást, miszerint az életközösség fennállása alatt a volt házaspár jelentős beruházásokat végeztek a néhai kizárólagos tulajdonként nyilvántartott **(település neve)**, **(ingatlan 1. címe)**. szám alatti ingatlanon, amely beruházások számottevő mértékben növelték az ingatlan jelenlegi forgalmi értékét. Tévedett azonban, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes által megjelölt munkálatok nem érintik az ingatlan szerkezetét, és ezért a felperes tulajdoni igényét nem alapozhatják meg. A bírói gyakorlat szerint ugyanis a különvagyoni ingatlanra fordított közös beruházások jogi sorsának rendezésénél nem a ráépítésre, hanem a házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó családjogi szabályok, köztük a Csjt. 27. § (1) bekezdése az irányadó, amely szerint a házastársak osztatlan közös tulajdona mindaz, amit a házassági életközösség ideje alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek, kivéve azt, ami valamelyik házastárs különvagyonához tartozik. A Csjt. idézett rendelkezéséből következően a házastársaknak az egyikük különvagyoni ingatlanára fordított közös beruházása, amely tartós jelleggel jelentős értéket hoz létre, a házastárs tulajdoni igényét akkor is megalapozza, ha a beruházás mértéke és jellege nem felel meg azoknak a követelményeknek, amelyeket a Ptk. 137.§ (3) bekezdése és a PK 7. számú állásfoglalás a ráépítésen alapuló tulajdonszerzéshez megkíván (BH1997. 72., BH2001. 19.).

Jelen esetben a perben kirendelt **(kirendelt szakértő neve)** igazságügyi szakértő alperes által nem vitatott, és az elsőfokú bíróság által aggálytalannak ítélt véleménye szerint a felperes és a néhai által végzett beruházások az ingatlan jelenlegi 10 000 000 Ft-ra tehető forgalmi értékéből 2 070 000 Ft-os értéket képviselnek. Ez a nem vitásan házastársi közös vagyoni beruházás eredményeként létrejött -

az ingatlan jelenlegi forgalmi értékének mintegy 1/5 részét kitevő - értéknövekedés olyan jelentős mértékű, amely - a fent hivatkozottak szerint - önmagában megalapozza a felperes tulajdoni igényét. Ennek a tulajdoni igénynek a mértéke ugyanakkor a rendelkezésre álló adatok alapján nem állapítható meg. Annak megítélése ugyanis, hogy a volt házaspár milyen értéknövelő beruházásokat végeztek a perbeli ingatlanon, a bíróság feladata, így a közös vagyomból végzett munkálatok körének bíróság általi megállapítását követően nyilváníthat véleményt a szakértő a beruházások költségéről illetve forgalmi értéket növelő hatásáról. Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően helyesen járt el, amikor a szakértői bizonyítást elrendelő végzésében tételesen megjelölte a felperes és a néhai által végzett munkák körét. A felek a bíróság ezen megállapításait nem kifogásolták, így a szakértőnek a kirendelő végzés alapján kellett volna szakvéleményét elkészítenie. A szakértő azonban a bíróság által megjelölt munkálatok egy részét figyelmen kívül hagyta, illetve nem a kirendelő végzésben foglaltak alapján határozta meg az ingatlanon található felülepítmények felperes és a néhai életközösségének kezdetét megelőző állapotát, ezért szakvéleménye ez okból mindenképpen korrigálásra szorul. Nem hagyható figyelmen kívül emellett az sem, hogy a felperes a szakértői véleménnyel kapcsolatos - a periratok között 146. sorszám alatt elfekvő - észrevételeiben kifogásolta, hogy a szakértő a házastársi együttélés alatt végzett beruházások egy részét tévesen az együttélés kezdete előtt megvalósult munkálatokként értékelte. Az elsőfokú bíróság nem tért ki ítéletében arra, hogy ezeket a felperesi észrevételeket miért hagyta figyelmen kívül, vagy miért tartotta azokat megalapozatlannak.

Nem ért egyet az ítélőtábla az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, amely szerint a felperes megbízása alapján **(magánszakértő neve)** igazságügyi szakértő által készített szakvélemény lényegét tekintve nincs ellentmondásban **(kirendelt szakértő neve)** szakvéleményével, ezért a **(kirendelt szakértő neve)** készítette szakvélemény megállapításainak megalapozottságát nem kérdőjelezi meg. Lényeges e tekintetben, hogy a magánszakértői vélemény olyan egyedi, a Pp. 166. §-ának (1) bekezdésében nem említett sui generis bizonyítási eszköz, amelyet a bíróság a szabad bizonyítás (Pp. 3. § (5) bekezdés) keretén belül értékelni köteles. A magánszakértői vélemény megállapításai adott esetben alkalmasak lehetnek arra, hogy a perszakértői véleményt aggályossá tegyék, annak bizonyító erejét lerontsák. Ha a bíróság által kirendelt és a magánszakértő véleménye között ellentmondás mutatkozik, azokat a szakvélemények ütköztetésével fel kell oldani (BH2012. 175). Jelen esetben a perszakértő és a felperes által megbízott magánszakértő véleménye között jelentős az eltérés, **(magánszakértő neve)** ugyanis a **(kirendelt szakértő neve)** igazságügyi szakértő által meghatározotthoz képest közel kétszeres összegben jelölte meg a házastársak által végzett beruházások értékét.

Nem mellőzhető ezért az igazságügyi és a magánszakértői vélemény ütköztetése, ennek keretében annak tisztázása, hogy az egyes beruházások értéknövelő hatását a szakértők milyen összegben jelölik meg. Ennek alapján tisztázható ugyanis, hogy az eltérés kizárólag arra vezethető vissza, hogy a két szakértő az értékelés körébe bevont munkálatok körét eltérően vette figyelembe, vagy az egyes beruházások értékét illetően nem azonos az álláspontjuk. Mindez olyan terjedelmű további bizonyítás lefolytatását teszi szükségessé a felperes **(ingatlan 1. címe)** utcai ingatlanra vonatkozó tulajdoni igényének elbírálása érdekében, ami meghaladja a másodfokú eljárás kereteit, ezért e tekintetben az elsőfokú eljárás megismétlése indokolt.

Megalapozottan támadta fellebbezésében az alperes az elsőfokú bíróság 15. és 42. tétel alatti ingóságokkal kapcsolatos döntését. A felperes által sem vitatott tény, hogy a 15. tétel alatti vetőgépet a néhai használta, az a volt házaspár közös lakásául szolgáló **(ingatlan 1. címe)** utcai ingatlanban volt elhelyezve. E körülmények alapján az vélelmezhető, hogy a traktor a házastársi közös vagyon részét képezte, az e vélelem megdöntésére alkalmas bizonyítás a felperest terhelte. A felperes azonban mindössze lányának házastársa, azaz közeli hozzátartozója **(tanú 1. neve)** tanúvallomását tudta bizonyítékként megjelölni azon állításának igazolására, hogy a traktor fele

részben nevezett tanú tulajdonát képezi. **(tanú 1. neve)** viszont részben a felpereshez fűződő közeli hozzátartozói viszonyára, részben az állított társtulajdonosi pozíciójára tekintettel elfogulatlanak, érdektelennek nem tekinthető, így kizárólag az ő tanúvallomása nem alkalmas annak bizonyítására, hogy a vetőgép csak 1/2 részben képezte a felperes és a néhai közös tulajdonát. **(tanú 1. neve)** az esetleges tulajdoni igényét maga érvényesítheti a peres felekkel szemben.

Amint arra az alperes helytállóan hivatkozott fellebbezésében, a felperes a 33. sorszám alatt lajstromozott beadványában elismerte, hogy a 42. tételszám alatti traktor 3 625 000 Ft összegű vételárából 1 000 000 Ft a néhai különvagyonát képező ingatlan eladási árából került kiegyenlítésre. Ebből következően a traktor 1000/3625 része a néhai különvagyonát képezte, és a fennmaradó 2625/3625 illetőség tekinthető a volt házaspár közös vagyonának, amelynek fele, azaz 13125/36250 tulajdoni hányad illeti meg a felperest házastársi közös vagyon jogcímén.

Nem vitás, hogy a felperes és a néhai házastársi közös vagyonának részét képezték a 12 és a 19-22. tételszám alatt megjelölt állatok és egyéb ingóságok. Tény az is, hogy ezeket a felperes a hagyaték megnyílta után értékesítette, így e vagyontárgyak helyébe azok vételára lépett, amelynek fele része illeti meg a felperest házastársi vagyonszövetség jogcímén. Az, hogy a felperes esetlegesen a reális forgalmi értékük alatt értékesítette ezeket az ingóságokat, illetve hogy az állatok megbetegedése és ebből adódó értékcsökkenése a felperes nem megfelelő gondoskodásának az eredménye, a felperes tulajdoni igényének megítélése szempontjából irreleváns, az alperes ezzel összefüggésben előterjesztett viszontkeresete pedig - a lentebb indokoltak szerint - e perben nem bírálható érdemben.

II.

A felperes tulajdonjogának megállapítása mellett kérte annak megállapítását is, hogy a néhai hagyatékának minősülő vagyontárgyakon illetve azok néhai tulajdonát képező eszmei hányadán özvegyi haszonélvezeti jog illeti meg. A felperesnek ez a keresete ún. megállapítási

kereset, amelynek feltételeit a Pp. 123. §-a határozza meg. Eszerint - a számadási kötelezettség megállapítására irányuló kereseti kérelemmel kívül - megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye - ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában, avagy valamely más okból teljesítést nem követelhet. A megállapításra irányuló kereset előterjesztésének tehát két konjunktív feltétele van: a jogvédelem szükségessége, és a teljesítés követelésének kizártsága. E két feltétel bármelyikének hiánya esetén megállapítási per nem indítható (eBDT2005. 1250). Jelen esetben a felperes a néhai tulajdonát képező vagyontárgyakon - mint az elhunyt túlélő házastársa - a néhai halálával a Ptk. 615. §-ának rendelkezése folytán, azaz a törvény erejénél fogva haszonélvezeti jogot szerzett. E jog minden külön bírói intézkedés nélkül a felperest megilleti, ezt az alperes nem is vitatta, így a felperesnek nincs olyan jogvédelmi érdeke, amelynek védelme szükségessé tenné, hogy a bíróság ítéletében rendelkezzen az özvegyi jog fennállásáról. Erről a közjegyzőnek kell rendelkeznie a hagyatékátadó végzésében, és e végzés alapján kerülhet sor a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésre.

III.

A felperesnek az 1 612 000 Ft és kamatai megfizetésére irányuló - kártérítés címén előterjesztett - keresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés ellen előterjesztett fellebbezése annyiban alapos, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján az elsőfokú ítélet e tekintetben érdemben nem bírálható felül, a bizonyítási eljárás kiegészítése szükséges az alábbiakra figyelemmel. A felperes kártérítési igényét arra alapította, hogy az alperes önhatalmúlag vette birtokba a perbeli ingatlanok egy részét, megakadályozva őt abban, hogy a tulajdonjogából és a haszonélvezeti jogából fakadó használati illetve hasznosítási jogát gyakorolni tudja. Hivatkozott ugyanakkor arra is, hogy a felperes egy idő után felhagyott az érintett ingatlanok művelésével illetve műveltetésével, s emiatt a parlagon maradt termőföldek elgazosodtak, értékük csökkent.

Azt helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes nem bizonyította, miszerint az alperes megakadályozta őt az érintett ingatlanok használatában, hasznosításában. A bizonyítékok okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, a felperes tudott arról, hogy az alperes egyes ingatlanokat művelésre átadott harmadik személyeknek, ezt a felperes nem kifogásolta, az alperes intézkedését - ha másként nem, ráutaló magatartással - jóváhagyta, következésképpen az alperes terhére e tekintetben jogellenes magatartás valóban nem állapítható meg. Ténylegesen azonban a felperes nem is a használati joga gyakorlásának megakadályozásában jelölte meg az alperes károkozó magatartását, hanem abban, hogy az alperes illetve az általa megbízott harmadik személyek utóbb felhagytak a termőföldek művelésével, és emiatt azok elértéktelenedtek. E körben azonban a tényállás feltáratlan maradt. Nem került tisztázásra, hogy az alperes pontosan mely ingatlanokat és milyen feltételekkel adott át művelésre harmadik személyeknek, ezek a termőföldek mikortól és milyen okból maradtak művelés nélkül, a peres felek erről mikor, milyen módon szereztek tudomást, tettek-e, és ha igen, milyen intézkedéseket a termőföldek további használata vagy hasznosítása érdekében, ha nem, az miért maradt el. Ha a földek parlagon hagyása okozati összefüggésbe hozható az alperes jogellenes és felróható magatartásával, nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy emiatt csökkent-e a földek értéke, és ha igen, ebből adódóan a felperest milyen mértékű kár érte, illetve hogy kára bekövetkezésében a felperest terheli-e felróható közrehatás. Az esetleges kár mértéke szükség esetén mezőgazdasági igazságügyi szakértő bevonásával tisztázható. Mindez a bizonyítási eljárás nagyterjedelmű - a másodfokú eljárás kereteit meghaladó - kiegészítését teszi szükségessé,

IV.

Az alperes a fellebbezési eljárásban is fenntartott viszontkeresetével kérte a perbeli vagyontárgyakon fennálló közös tulajdon megszüntetését, a felperes özvegyi haszonélvezeti jogának korlátozását illetve megváltását (az a viszontkereseti illetve fellebbezési kérelme, hogy a tulajdonába kerülő vagyontárgyakon fennálló özvegyi jog értékét a bíróság a felperes javára számolja el, a haszonélvezeti jog megváltására irányuló igényként értelmezhető), továbbá a felperes kötelezését az általa eladott hagyatéki vagyontárgyak hagyaték megnyíltakori értéke fele összegének a megfizetésére. Az alperes valamennyi viszontkereseti kérelme tárgyában a pert - az alábbiakban indokoltak szerint - meg kell előznie a hagyatéki eljárásnak, ezért az elsőfokú bíróságnak a Pp. 130. § (1) bekezdés c) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania a viszontkereseti kérelmet, vagy e tekintetben a pert a Pp. 157. § a) pontja alapján meg kellett volna szüntetnie. Miután erre nem került sor, a viszontkeresetet érintően a per megszüntetéséről az ítéltábla rendelkezett a Pp. 251. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet viszontkeresetet elbíráló rendelkezéseinek egyidejű hatályon kívül helyezése mellett.

A Ptk. 598. §-a értelmében az ember halálával hagyatéka mint egész száll át az örökösre. A törvény megfogalmazása egyértelművé teszi, hogy a Ptk. által szabályozott öröklési rend ipso iure öröklés,

tehát a hagyaték a törvény erejénél fogva minden további jogcselekmény nélkül száll át az örökösre, anélkül, hogy ehhez szükség lenne az örökös elfogadó nyilatkozatára. Ugyanakkor annak megállapítása, hogy mi képezi az örökhagyó hagyatékát, azaz az örökösre átszálló vagyont, továbbá, hogy a hagyaték kire száll át, a hagyatéki eljárás keretében történik, amelyet a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. tv. (továbbiakban: He.) 3. § (1) bekezdése értelmében a közjegyző folytat le. Jelen esetben a hagyatéki eljárás megindult, azt a felperes hagyatéki eljárásban bejelentett, de az alperes által el nem ismert házastársi vagyoni jogi igényének bíróság előtti érvényesítése céljából függesztette fel a közjegyző. Ennek a vagyoni jogi igénynek az elbírálását követően válik megállapíthatóvá a hagyaték tárgya, amelynek átadásáról a közjegyzőnek kell rendelkeznie a He. 6. § (1) bekezdés a) pontja szerint. Ennek keretében a közjegyzőnek kell megállapítania végzésében, hogy a hagyatékba tartozó vagyonra, vagyonrészre, vagy vagyontárgyra a hagyatéki eljárás eredményére tekintettel kit, milyen jogcímen, milyen jog illet meg, illetve milyen kötelezettség terhel. A hagyaték átadása után, a hagyatékátadó végzésben foglaltak ismeretében kerülhet sor a hagyatéki vagyontárgyakat érintően a közös tulajdon megszüntetésére.

Kétségtelen, hogy a perbeli esetben nem vitás, hogy a néhai állagörököse kizárólag az alperes, míg a felperes az alperes által örökölt vagyontárgyakon özvegyi jogot szerzett, ez azonban nem teszi mellőzhetővé a közös tulajdon megszüntetésére, valamint a haszonélvezeti jog korlátozására illetve megváltására vonatkozó igény elbírálását megelőzően a hagyatéki eljárás befejezését és a hagyaték átadását. A hagyatéki eljárásban ugyanis az ott résztvevő feleket olyan jogosultságok illetik meg, amelyekkel kizárólag a hagyatéki eljárásban élhetnek: az örökös a hagyatékot visszautasíthatja (Ptk. 674. § (1) bekezdés), az öröklésben érdekelt a hagyaték tárgyainak tisztázását követően a hagyatéki vagyonról egyezséget, vagy osztályos egyezséget köthetnek (He. 93-94. §), amelynek körében megállapodhatnak az egyes közös

vagyonhoz tartozó vagyontárgyak megosztásáról és a túlélő házastársat megillető haszonélvezeti jog megváltásáról vagy korlátozásáról. Lényeges emellett, hogy a haszonélvezeti jog megváltását is a közjegyzőnél lehet kérni a hagyatéki eljárás során (Ptk. 616. § (5) bekezdés).

Ugyancsak a hagyatéki eljárás lefolytatását követően, a felperes és a néhai volt házastársi közös vagyonának jelen peres felek közötti megosztása keretében bírálható el az alperes egyes ingóságok felperes általi értékesítésével összefüggő elszámolási igénye.

V.

Tekintettel arra, hogy a fent részletezettek szerint a felperes kereseti kérelmei tárgyában született elsőfokú ítélet elleni fellebbezések csak részben voltak elbírálhatók, az ítélet tábla a Pp. 213. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet érdemben felülbírált rendelkezéseiről részítélettel döntött, ennek keretében az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és

- a **(település neve) (ingatlan 11. hrsz.-a)**. és a **(ingatlan 12. hrsz.-a)**. hrsz-ú ingatlanra előterjesztett felperesi tulajdoni igényt elutasította,
- a 15. tételszám alatti vetőgépet teljes egészében a néhai és a felperes házastársi közös vagyonának tekintette, s ebből adódóan a felperes tulajdoni illetőségét 1/2 arányban határozta meg,
- a 42. tételszámmal jelölt traktorból a felperest házastársi közös vagyon címén megillető tulajdoni hányad mértékét 13125/36250 arányban állapította meg,
- a felperes özvegyi jog megállapítására irányuló keresetét elutasította.

Ezt meghaladóan, azaz a **(ingatlan 1. címe)** utcai ingatlanra és a kártérítési igényre vonatkozó

elsőfokú ítéleti rendelkezést hatályon kívül helyezte a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján, és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárás során a fent részletezettek szerint ki kell egészíteni a bizonyítási eljárást a **(ingatlan 1. címe)** utcai ingatlanon végzett beruházások körét és azoknak az ingatlan jelenlegi forgalmi értékéből képviselt hányadát, valamint a felperes kártérítésre irányuló keresetének megalapozottságát illetően. Ennek során tájékoztatni szükséges a peres feleket a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a bizonyítandó tényekről, a bizonyítási teherről és a bizonyítás sikertelenségének következményeiről.

A részítélettel elbírált kereseti kérelemhez kapcsolódóan a felperes és az alperes fellebbezése közel azonos mértékben vezetett eredményre, ezért a Pp. 81. § (1) bekezdésében foglaltak alapján maguk viselik az e körben felmerült másodfokú költségeiket, míg az érdemben elbírált fellebbezési kérelmek tekintetében a fellebbezési eljárási illeték a peres felek személyes költségmentessége folytán az állam terhén marad a 6/1986 (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján.

Az elsőfokú ítéletnek a keresetet elbíráló hatályon kívül helyezett rendelkezései tekintetében az ítélőtábla a felek másodfokú eljárási költségét a Pp. 252. § (4) bekezdése szerint csupán

megállapította a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell határoznia a megismételt eljárást befejező határozatában.

S z e g e d , 2015. február 10.

Dr.Szeghő Katalin sk.	.Vágó Mária sk.	Bereczkyné dr. Lengyel Nóra sk.
a tanács elnöke	előadó bíró	táblabíró